

6.5.2024

Sisäministeriö
Rahapelilainsäädäntöhanke VN/27332/2023

Vastuullinen Lahjoittaminen VaLa ry:n kannanotto rahapelijärjestelmän uudistamisen lainsäädäntöhankkeeseen

Lainsäädäntöhankkeen tavoitteena on selvittää rahapelijärjestelmän uudistamista hallitusohjelman mukaisesti ja valmistella ehdotus lisenssijärjestelmään siirtymistä koskevaksi säädösperustaksi. Uuden järjestelmän tavoitteena on ehkäistä ja vähentää pelaamisesta aiheutuvia terveydellisiä, taloudellisia ja sosiaalisia haittoja sekä parantaa rahapelijärjestelmän kanavointiastetta.

VaLa ry esittää, että rahapelijärjestelmän uudistamista tulisi selvittää myös suomalaisten yleishyödyllisten yhteisöjen yksityisrahoituksen mahdollistamisen näkökulmasta.

Rahapelijärjestelmän uudistaminen perustuu tarpeeseen katkaista Veikkaus Oy:n tulouttaman tuoton ja valtionavustusministeriöiden arpajaislaissa säädettyjen käyttötarkoitusten välinen yhteys. Kuluvan vuoden alusta lähtien järjestöjen avustukset myönnetään suoraan valtion budjettivaroista. Tämä on mahdollistanut nykyisen hallituksen laajat leikkaukset kansalaisjärjestöjen rahoitukseen valtion budjetissa; esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan järjestöiltä leikataan nopealla aikataululla yli 100 miljoonaa euroa.

Rahapelijärjestelmän uudistuksen tavoitteena on lisäksi ollut rahapelien tuotolla aiemmin rahoitetuille sekä mahdollisille uusille vastaaville käyttötarkoituksille taata ennustettava, vakaa ja toimijoiden autonomian turvaava riittävä rahoitus. Tämän tavoitteen saavuttamista tukevia toimenpide-ehdotuksia on nostettu esiin vähän.

Suomalaiset päättäjät pitävät lukuisten tutkimusten perusteella kansalaisjärjestöjen tekemää työtä tärkeänä. He korostavat etenkin järjestöjen kykyä mahdollistaa kansalaisten yhteiskunnallista osallistumista sekä niiden roolia palvelujen tuottajina. Järjestöjen rahoituspohjan mahdollisuuksia tulee uudistaa rohkeasti, jotta pitkällä tähtäimellä voidaan vähentää järjestöjen riippuvuutta julkisesta rahoituksesta sekä varmistaa järjestöjen työn jatkuminen myös tulevaisuudessa osana suomalaista yhteiskuntaa ja demokratiaa.

VaLa:n mielestä hankkeessa tulee selvittää ja ottaa huomioon mahdollisuus matalariskisten yleishyödyllisten raha-arpajaisien järjestämiseen.

Yleishyödylliseen toimintaan tuottoja suuntaavat raha-arpajaiset ovat olleet menestyksekkäitä monissa Euroopan maissa, kuten Ruotsissa, Norjassa, Alankomaissa, Iso-Britanniassa ja Saksassa. Joka vuosi Euroopassa yleishyödyllisillä raha-arpajaisilla kerätään järjestösektorille jopa 10 miljardia euroa. Raha-arpajaisien tuotot mahdollistaisivat pitkällä tähtäimellä järjestöille tasaisen ja ennustettavan rahoitusmuodon, joka ei olisi pois valtion budjetista. Raha-arpajaisien tuoton kautta saadut varat eivät yleensä ole erikseen haettavaa hankerahoitusta, joten edunsaajajärjestöt voivat saada ja käyttää tuloja ilman byrokratian lisääntymistä.

VaLa:n sisäjärjestö Giva Sverigen tilastojen mukaan yksistään Postkodlotteriet AB muodostaa ruotsalaisten edunsaajajärjestöjen rahoituspohjasta 6-16 prosenttia riippuen järjestön koosta. Arvioiden mukaan Suomessa olisi raha-arpajaisien kautta mahdollista ohjata vuosittain 140 miljoonaa edunsaajajärjestöjen työhön.

Uuden järjestelmän tavoitteena on ehkäistä ja vähentää pelaamisesta aiheutuvia terveydellisiä, taloudellisia ja sosiaalisia haittoja. Tämä on tärkeä lähtökohta lisenssijärjestelmän luomisessa. Yleishyödyllisten yhteisöjen järjestämät arpajaiset voidaan arvioida rahapelihaittojen riskien näkökulmasta vähäisiksi.

Muissa maissa toteutettavien yleishyödyllisten raha-arpajaisien osalta on säädetty erikseen pelitoimintaan liittyviä rajoitteita ja reunaehtoja muun muassa pelaamisen rajoituksiin, pelivoittojen jakoon sekä vuosituottojen jakamiseen. Pelijärjestäjien yleishyödyllisyys on huomioitu myös lisenssien hinnoittelussa ja verotuksessa kevennyksinä. Esimerkiksi Ruotsissa matalan riskin rahapelitoimijoiden, kuten arpajaisien järjestäjien, on mahdollisuus toimia erillisellä pelilisenssillä, kun ne ohjaavat tuotot yleishyödyllisille toimijoille.

Tiukentuvan taloustilanteen keskellä tulisi tarkastella useita vaihtoehtoja, joilla voitaisiin tukea ja turvata järjestöjen rahoitusta. Tuoreen järjestötutkimuksen mukaan puolet haastatelluista järjestöistä pitää mahdollisuutta järjestää raha-arpajaisia yleishyödylliseen toimintaan hyvänä julkisena toimenpiteenä järjestöjen varainhankinnan toimintaedellytysten tehostamiseksi. Selvitysten mukaan myös kansalliset mieltävät pelit, joiden tuottoja ohjataan hyväntekeväisyyteen, yhdeksi mieluisaksi osallistumistavaksi järjestöjen tukemiseen.

VaLa esittää, että Suomen tulisi rahapelijärjestelmä uudistuksen yhteydessä mahdollistaa yleishyödyllisten raha-arpajaisien toteuttaminen yhtenä keinona järjestöjen toiminnan rahoittamiseksi muiden maiden mallin mukaan.

pääsihteeri Pia Tornikoski
Vastuullinen Lahjoittaminen VaLa ry